

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA. 410.010.01.2021

Pan

Jakub Lewicki

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Warszawie

ul. Nowy Świat 18/20
00-373 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.178.2021 Zespołu Orzekającego
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z 21 października 2021 r.

P/21/023 - System ochrony zabytków w Polsce.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa

T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62

lwa@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie ¹ , ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jakub Lewicki, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków ² , od 22 marca 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne prowadzenia działalności na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. 2. Prowadzenie działalności z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. 3. Nadzór i kontrola nad realizacją zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. 4. Wydatkowanie środków publicznych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do dnia zakończenia kontroli ³), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Warszawie
Kontroler	Lidia Łucka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/70/2021 z 27 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 1-3)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków ⁶ w latach 2018-2021 (I pół.) realizował zadania określone w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ⁷ oraz aktach wykonawczych, przy czym, głównie z uwagi na niedobory kadrowe i rotację pracowników w ww. okresie, część tych zadań wykonywana była nieprawidłowo lub nieterminowo.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Struktura organizacyjna WUOZ była dostosowana do zakresu zadań nałożonych ustawą o zabytkach, jednak liczba zatrudnionych pracowników była nieadekwatna do liczby nałożonych zadań. Działania podejmowane przez MWKZ w latach 2018-2021 (I pół.) doprowadziły m.in. do wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, co nie zapobiegło jednak brakom kadrowym i rotacji pracowników. Problemy kadrowe spowodowały, m.in. że MWKZ nie przekazywał podmiotom określonym w art. 9 ustawy o zabytkach, wszystkich informacji o działaniach w sprawie wpisania lub skreślenia obiektu z rejestru zabytków oraz, wydając decyzje i rozpatrując skargi, nie zachowywał zasad i nie dotrzymywał terminów określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁸. Mimo stwierdzenia nieprawidłowości podczas przeprowadzonych przez WUOZ kontroli realizacji zadań z zakresu ochrony zabytków MWKZ nie zawsze wydawał kontrolowanym podmiotom zalecenia pokontrolne lub decyzje wstrzymujące albo nakazujące prace przy zabytkach, a także nie monitorował sposobu realizacji wydanych zaleceń pokontrolnych lub decyzji. MWKZ prawidłowo wydatkował środki finansowe na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Środki te były jednak niewystarczające na sfinansowanie zgłaszanych potrzeb.

¹ Dalej: WUOZ lub Urząd.

² Powołany z dniem 22 marca 2017 r. pismem nr BKO-III.2110.15.2017 Wojewody Mazowieckiego z 21 marca 2017 r.

³ Tj. do dnia 30 lipca 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: MWKZ.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 710, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm. Dalej: Kpa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1. Warunki organizacyjne prowadzenia działalności na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

1.1. Zgodnie ze statutem¹⁰ i regulaminem organizacyjnym¹¹, w skład WUOZ wchodził Urząd w Warszawie oraz pięć delegatur w: Ciechanowie, Ostrołęce, Płocku, Radomiu i Siedlcach. W Urzędzie oraz w każdej z delegatur, zgodnie z § 2 ust. 1 i 4 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków¹², utworzono wydziały lub stanowiska do spraw inspekcji zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych, rejestru i dokumentacji zabytków oraz do spraw obsługi. W Urzędzie w Warszawie utworzono także stanowiska ds. ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz ds. budżetu i finansów.

Ponadto ze względu na potrzeby WUOZ w poszczególnych placówkach, w trybie § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia, utworzono m.in. stanowiska ds. zabytków Warszawy, strategii i kontroli, zabytkowych zespołów zieleni, planistyki i urbanistyki.

(akta kontroli tom I str. 12-57)

Zatrudnienie w WUOZ wzrosło ze 103 osób (100,5 etatu) w 2018 r. do 118 osób (116,25 etatu) w I kw. 2021 r. W okresie objętym kontrolą do pracy przyjęto 75 osób, natomiast odeszło 60 osób, w tym 13 na emeryturę. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 5 030,2 zł w 2018 r. do 6 046,2 zł w 2020 r.¹³ Wynagrodzenie pracowników merytorycznych¹⁴ w 2018 r. wynosiło od 3 820 zł do 4 104 zł brutto, a w 2020 r. od 4 629 zł do 5 066 zł brutto.

W okresie objętym kontrolą, w WUOZ nie obsadzone pozostawało stanowisko ds. ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz ds. inspekcji zabytków ruchomych w delegaturze w Ciechanowie. MWKZ wyjaśnił, że spraw związanych z ochroną zabytków w sytuacjach kryzysowych nie było dużo i od lipca 2020 r. zadania te powierzano pracownikom, wykonującym je poza podstawowymi obowiązkami. Natomiast nabory ogłoszone na stanowisko w Delegaturze w Ciechanowie okazały się nieskuteczne i obowiązki te wykonuje inny pracownik.

(akta kontroli tom I str. 54-57, 108-109, 129-133, 281-283, 532-534)

W latach 2018-2020 na jednego pracownika merytorycznego WUOZ przeciętnie przypadło odpowiednio:

- 124,4, 118,7 i 98,1 spraw dotyczących wydanych decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie o zabytkach;
- 60,8, 47,3 i 48,8 spraw dotyczących wydanych decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w przepisach odrębnych;
- 16,2, 48,6 i 32,3 kontroli stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków;
- 2,5, 1,5 i 1,5 skarg i wniosków w sprawie ochrony zabytków,
- 26,1, 36,7 i 34,9 wniosków o udzielenie dofinansowania.

(akta kontroli tom I str. 108-110, 129-133)

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ W okresie od 30 października 2017 r. do 28 października 2019 r., statut WUOZ nadany zarządzeniem nr 600 Wojewody Mazowieckiego z 30 października 2017 r. W okresie od 29 października 2019 r. do zakończenia czynności kontrolnych, statut WUOZ nadany zarządzeniem nr 203 Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 października 2019 r.

¹¹ W okresie od 30 października 2017 r. do 28 października 2019 r., regulamin organizacyjny WUOZ wprowadzony zarządzeniem nr WO.110.42.2017 MWKZ z dnia 30 października 2017 r. W okresie od 29 października 2019 r. do zakończenia czynności kontrolnych (30 lipca 2021 r.), regulamin WUOZ nadany zarządzeniem nr 204 Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 października 2019 r.

¹² Dz. U. Nr 75, poz. 706.

¹³ Według sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach w WUOZ do końca IV kw. 2018 r., 2019 r. i 2020 r. oraz do końca IV kw. 2021 r. Suma wynagrodzenia osobowego podzielona przez stan zatrudnienia na koniec okresu sprawozdawczego w przeliczeniu na pełnozatrudnionych i na liczbę miesięcy.

¹⁴ Wydziałów: zabytków nieruchomych, zabytków ruchomych i wywozu, zabytków archeologicznych, rejestru zabytków i dokumentacji zabytków, ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, inspekcji zabytków Warszawy, inspekcji zabytków zespołów zieleni.

Zdaniem MWKZ, na realizację zadań przez WUOZ negatywnie wpływało nieadekwatne do zakresu zadań zatrudnienie, duża rotacja pracowników i niskie wynagrodzenia. Ogłaszane rekrutacje były nieskuteczne, a warunki lokalowe i wyposażenie w narzędzia pracy, np. w komputery i samochody niewystarczające.

MWKZ kilkakrotnie wnioskował do Wojewody Mazowieckiego¹⁵ o zwiększenie zatrudnienia i planu środków finansowych na wynagrodzenia¹⁶. Występował również do Generalnego Konserwatora Zabytków¹⁷ i Szefa Służby Cywilnej o wsparcie w pozyskaniu środków. Wojewoda poinformował, że: Ministerstwo Finansów odmówiło przyznania dodatkowych środków finansowych, wynagrodzenia ujęte w ustawie budżetowej stanowią nieprzekraczalny limit i MWKZ powinien prowadzić działalność w ramach zatwierdzonego planu finansowego¹⁸.

W opinii MWKZ optymalne zatrudnienie w WUOZ należałoby zwiększyć o ok. 20 etatów, (tj. o ok. 15% w stosunku do stanu obecnego), w szczególności biorąc pod uwagę uruchomienie Krajowego Planu Odbudowy.

(akta kontroli tom I str. 58-63, 66-67, 69-89)

MWKZ wnioskował do Wojewody również o środki m.in. na zakup 25 zestawów komputerowych, o udostępnienie zbędnych w MUW samochodów osobowych i mebli oraz o zwiększenie budżetu na utrzymanie siedziby WUOZ. W każdym z tych przypadków Wojewoda odpowiedział odmownie. W związku z koniecznością zapłaty zobowiązań za wynajem i utrzymanie siedziby WUOZ, w latach 2018-2019 na wniosek MWKZ Wojewoda przeniósł wydatki w kwotach odpowiednio 538,0 tys. zł i 370,0 tys. zł z rozdziału 92120 – *Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami* do rozdziału 92121 – *Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków*. Na 2021 r. w budżecie WUOZ w ramach środków z Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko zaplanowano wydatki na kwotę 853,0 tys. zł, w tym 833,0 tys. zł na wynagrodzenia i pochodne oraz 20,0 tys. zł na zakup wyposażenia.

(akta kontroli tom I str. 62, 67-68, 90-103)

W okresie objętym kontrolą na terenie województwa mazowieckiego obowiązywały cztery porozumienia Wojewody w sprawie powierzenia prowadzenia niektórych spraw z zakresu właściwości MWKZ, w tym wydawania decyzji administracyjnych, zawarte na wniosek MWKZ w trybie art. 96 ust. 2 i 3 ustawy o zabytkach. Porozumienia zawarto z jednostkami samorządu terytorialnego¹⁹ w 2007 r., 2008 r., w 2013 r. i w 2016 r.²⁰. W latach 2018-2021 (do maja) MWKZ nie występował do Wojewody z wnioskiem o zawarcie kolejnych porozumień.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu²¹ wyjaśnił, że ww. powierzenie powinno mieć charakter wyjątkowy, ponieważ może stwarzać ryzyko konfliktu interesów w przypadku, jeśli funkcję miejskiego konserwatora zabytków pełni osoba zależna od władz samorządowych lub nieznająca zagadnień konserwatorskich.

(akta kontroli tom I str. 66, 407-425, 426-427)

1.2. W latach 2018-2021 (I kw.) MWKZ wykorzystał na funkcjonowanie WUOZ²²: środki finansowe uzyskane od Wojewody odpowiednio w kwotach: 10 431,5 tys. zł, 11 468,2 tys. zł, 13 805,3 tys. zł i 3 674,4 tys. zł (co stanowiło: 98,5%, 100%, 97,7% i 26,8% planu po zmianach), w tym na wynagrodzenia i pochodne odpowiednio: 7 191,4 tys. zł, 7 735,4 tys. zł, 9 722,5 tys. zł i 2 823,2 tys. zł (co stanowiło: 99,9%, 100%, 99,8% i 25,7% planu po zmianach).

(akta kontroli tom I str. 107, 117-128)

¹⁵ Dalej: Wojewoda.

¹⁶ M.in. pismem nr: WOU-SF.3111.4.2018 z 13.04.2018 r. o 848,0 tys. zł na pokrycie bieżącego zapotrzebowania, WOU-SF.3111.5.2018 z 13.04.2018 r. o 2 132,0 tys. zł na 33 nowe etaty w związku z przejęciem w listopadzie 2017 r. zadań Stołecznego Konserwatora Zabytków, WOU-SK.3111.44.2018 z 04.07.2018 r. o 424,0 tys. zł w związku ze wzrostem liczby zadań i wydłużającym się okresem ich realizacji, WOU.2002.1.2020 z 05.08.2020 r. w związku ze wzrostem liczby spraw i wydłużającym się okresem ich realizacji.

¹⁷ Dalej: GKZ.

¹⁸ Pisma nr: FIN-I.3111.22.10.2018 z 19.07.2018 r., FIN-I.3111.22.15.2018 z 02.10.2018 r.

¹⁹ Dalej: jst.

²⁰ Z miastami: Płock, Żyrardów, Nowy Dwór Mazowiecki i Podkowa Leśna (przestało obowiązywać 17 sierpnia 2018 r.).

²¹ Upoważnienie nr WOU.1610.1.2021 MWKZ z 6 maja 2021 r. do zastępowania go w podstępowaniu kontrolnym P/21/023 System ochrony zabytków w Polsce.

²² Rozdział 92121 – Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków.

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Struktura organizacyjna WUOZ była zgodna z rozporządzeniem w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków i statutem WUOZ oraz dostosowana do zakresu zadań realizowanych przez Urząd zgodnie z ustawą o zabytkach. MWKZ w latach 2018-2021 (I pół.) podejmował działania w celu poprawy warunków prowadzenia działalności, doposażenia Urzędu oraz wzrostu zatrudnienia i wynagrodzeń. Działania te doprowadziły do wzrostu liczby etatów i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, lecz z przyczyn niezależnych od MWKZ nie zapobiegły brakom kadrowym i rotacji pracowników. Skutkiem tego liczba etatów i osób zatrudnionych była zbyt niska w porównaniu do liczby nałożonych zadań.

OBSZAR

2. Prowadzenie działalności z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

2.1. W okresie objętym kontrolą w WUOZ podejmowano następujące działania wpisujące się w realizację *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022*²³:

- zawarcie umowy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa²⁴ w zakresie współtworzenia cyfrowego repozytorium dokumentacji rejestru zabytków²⁵, w ramach działania 1.2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym,
- sześciu pracowników WUOZ wzięło udział w szkoleniu pt. *Studium dla konserwatorów* zorganizowanym w listopadzie i grudniu 2020 r. przez MKiDN²⁶ i Krajową Szkołę Administracji Publicznej (działanie 1.2).

Działania zrealizowano w ramach budżetu WUOZ.

(akta kontroli tom I str. 134-157, 532-534)

W ramach monitoringu realizacji przez jst obowiązku, wynikającego z art. 87 ust. 3 ustawy o zabytkach, dotyczącego opinii programów opieki nad zabytkami, MWKZ:

- 10 września 2018 r. zaopiniował sporządzony przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, *Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021*, a 7 kwietnia 2021 r. otrzymał sprawozdanie z realizacji tego *Programu* w latach 2018-2021 (czerwiec),
- w latach 2018-2021 (I kw.) zaopiniował 90 gminnych i dziewięć powiatowych programów opieki nad zabytkami²⁷, w tym 77 gminnych i siedem powiatowych pozytywnie,
- w 2017 r. i 2021 r. wystosował pisma do 62 gmin oraz w 2021 r. do wszystkich powiatów przypominające, że zgodnie z art. 87 ustawy o zabytkach, programy opieki nad zabytkami należy sporządzać na okres czterech lat, a co dwa lata sprawozdanie z ich realizacji²⁸.

Wg wyjaśnień Kierownika Wydziału Strategii i Kontroli, na koniec 2020 r. spośród 314 gmin województwa mazowieckiego w 312 były zabytki²⁹, w tym 65 posiadało obowiązujące programy opieki nad zabytkami przyjęte przez rady gmin, w pięciu program był w trakcie sporządzania, a w 242 nie przystąpiono do jego sporządzenia. Spośród 42 powiatów województwa pięć posiadało obowiązujące programy opieki nad zabytkami przyjęte przez

²³ Ustanowiony uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie "Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022" (M.P. poz. 808). Dalej: Krajowy program lub Program.

²⁴ Dalej: NID.

²⁵ Umowa nr NID/274/2019 z 8 października 2019 r. zawarta na czas nieokreślony. Przedmiotem umowy było udzielenie WUOZ licencji na korzystanie z programu NID ScanManager. Umowa zobowiązywała WUOZ do zasilania bazy danych programu o dokumentację tworzoną w ramach bieżącej działalności i wytworzoną wcześniej, której brak jest w bazie oraz do wprowadzania metadanych odnoszących się do tej dokumentacji.

²⁶ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (Dz. U. poz. 360), utworzono Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w drodze przekształcenia dotychczasowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 marca 2021 r.

²⁷ Tj. w latach 2018 - 2021 (I kw.) opiniował odpowiednio: 16, 29, 27 i 18 programów gminnych oraz odpowiednio dwa, jeden, pięć i jeden programów powiatowych.

²⁸ Według Raportu z realizacji badania pn. *Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym* z 30 marca 2020 r. opracowanego przez GUS (dalej: Raport GUS), na dzień 30 czerwca 2019 r. spośród 314 gmin województwa mazowieckiego 76 posiadało program opieki nad zabytkami, w 68 program był w trakcie sporządzania, a 170 nie przystąpiło do jego sporządzenia.

²⁹ W gminie Łaskarzew i w mieście Łaskarzew, pow. garwoliński nie było zabytków.

radę powiatów, w jednym program był w trakcie sporządzania, a w 36 nie przystąpiono do jego sporządzenia.

(akta kontroli tom I str. 134-136, 158-171, 565)

2.2. MWKZ prowadził rejestr zabytków i wojewódzką ewidencję zabytków zgodnie z art. 8 i art. 22 ust. 2 ustawy o zabytkach oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem³⁰.

Rejestr zabytków prowadzony był w WOUZ w Warszawie w formie odrębnych ksiąg dla zabytków nieruchomości, ruchomych i archeologicznych³¹. Wg stanu na 31 marca 2021 r. w województwie mazowieckim było 38,6 tys. zabytków, w tym: 13,2 tys. nieruchomości, 25,0 tys. ruchomych i 0,4 tys. archeologicznych. W latach 2018-2021 (I kw.) wpisano do rejestru 1 507 nowych zabytków³², w tym 292 nieruchomości, 1 214 ruchomych i jeden archeologiczny oraz skreślono siedem³³ zabytków, w tym sześć nieruchomości i jeden ruchomy.

Natomiast wojewódzką ewidencję zabytków prowadzono zarówno w WUOZ w Warszawie, jak i w pięciu delegaturach w formie zbiorów kart ewidencyjnych zabytków. W ewidencji wg stanu na dzień 31 marca 2021 r. ujęto 133,3 tys. zabytków ogółem, w tym: 25,5 tys. nieruchomości, 73,2 tys. ruchomych i 34,6 tys. archeologicznych. W latach 2018-2021 (I kw.) do ewidencji włączono 2 651 zabytków, w tym 350 nieruchomości, 1 932 ruchomych i 69 archeologicznych oraz wyłączono 215 zabytków³⁴, w tym 17 nieruchomości, 197 ruchomych i jeden archeologiczny.

(akta kontroli tom I str. 113-114, 190, 192)

Analiza 12³⁵ postępowań w sprawie wpisania zabytku do rejestru wykazała, że:

- strony zawiadomiono o wszczęciu i zakończeniu postępowania;
- właściwych starostów zawiadomiono o wszczęciu postępowania w sześciu, a o zakończeniu w czterech na osiem spraw w zakresie zabytków nieruchomości;
- nie podawano do publicznej wiadomości informacji o wszczęciu postępowania dotyczącego zabytku nieruchomego;
- stan faktyczny zabytku ustalano na podstawie m.in. oględzin, zdjęć, kart ewidencyjnych obiektu, dokumentacji archiwalnej i technicznej, inwentaryzacji, wypisów z ksiąg wieczystych i rejestru gruntów;
- postępowania na wniosek właściciela zabytku (siedem spraw) rozpatrzono w terminie od 8 do 126 dni, a postępowania z urzędu (pięć spraw) w terminie od 60 do 493 dni;
- w żadnym z sześciu przedłużających się postępowań nie zawiadomiono wnioskujących o niezakończonym w terminie;
- stronom postępowania oraz wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) właściwemu, ze względu na miejsce położenia zabytku, doręczono decyzje o wpisie zabytku do rejestru oraz zawiadomienia o wpisaniu zabytku do rejestru;
- 11 decyzji wysłano do NID;
- w wymaganych przypadkach wnioskowano o wpis decyzji w księdze wieczystej danej nieruchomości oraz w katastrze nieruchomości;
- nie wnioskowano o ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku urzędowym informacji o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru;
- nie zakładano kart ewidencyjnych zabytku;
- wpisy do rejestru zawierały dane określone w rozporządzeniu w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

³⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 56. Dalej: rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

³¹ Według stanu na dzień 31 marca 2021 r. w rejestrze było 10 837 wpisów ogółem, w tym 7 896 dotyczących zabytków nieruchomości, 2 530 ruchomych i 411 archeologicznych. W latach 2018-2021 (I kw.) w rejestrze dokonano 388 nowych wpisów, w tym 248 dotyczących zabytków nieruchomości, 139 ruchomych i jeden archeologiczny.

³² W latach 2018-2021 (I kw.) MWKZ wydał łącznie 388 decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków, z tego z urzędu wydał łącznie 262 decyzji (67,5%), tj. odpowiednio: 75, 160, 110 i 43 decyzje, z tego z urzędu: 59, 108, 64 i 31 decyzji.

³³ W latach 2018-2021 (I kw.) odpowiednio: jeden, jeden, trzy i dwa.

³⁴ W latach 2018-2021 (I kw.) odpowiednio: 62, 60, 40 i 53.

³⁵ Po trzy postępowania z każdego roku objętego kontrolą, w tym osiem dotyczących zabytków nieruchomości (siedem z księgi A i jeden archeologiczny z księgi C) oraz cztery dotyczące zabytków ruchomych z księgi B.

Analiza dziewięciu³⁶ kart ewidencyjnych zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru zabytków, wykazała, że:

- wszystkie zawierały dane wymagane w § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków;
- siedem kart sporządzono wg niewłaściwego wzoru, tj. wykorzystano wzór dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków, który zawiera więcej rubryk, co Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił potrzebą posiadania dodatkowych informacji w celu prawidłowej oceny stanu zabytku;
- jeden egzemplarz kart przekazywano do Generalnego Konserwatora Zabytków,
- zawiadamiano właściciela zabytku o zamiarze włączenia karty do wojewódzkiej ewidencji zabytków³⁷, a o włączeniu do wojewódzkiej ewidencji zawiadamiano właściciela oraz wójta gminy, celem ujęcia zabytku w gminnej ewidencji zabytków³⁸;
- na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej³⁹ nie umieszczano zawiadomień o zamiarze włączenia oraz informacji o włączeniu karty ewidencyjnej zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków (w 2020 r.).

(akta kontroli tom I str. 176-193)

MWKZ poinformował, że w latach 2018-2021 (do maja) nie przeglądał rejestru zabytków pod kątem zdezaktualizowania się wpisów ze względu na bezpowrotną utratę przez zabytek wartości historycznej lub artystycznej, ponieważ rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru nie nakłada takiego obowiązku. Aktualizacja danych w rejestrze zabytków uzależniona była od przekazywania danych przez właściciela lub posiadacza zabytku. MWKZ wyjaśnił, że na terenie województwa mazowieckiego zagrożonych utratą wartości, będących podstawą wpisu do rejestru, jest 208 zabytków nieruchomych⁴⁰.

W badanym okresie MWKZ skierował do MKiDN dwa wnioski⁴¹ (w 2018 r. i 2021 r.) o skreślenie z urzędu zabytków wpisanych do rejestru, tj. budynku lamusa, wchodzącego w skład zespołu podworskiego w Makowie (powiat radomski) i drewnianego budynku w Warszawie. Budynek lamusa został skreślony z rejestru zabytków decyzją Ministra Kultury z 29 maja 2019 r.⁴², ponieważ uległ zniszczeniu w latach 90-tych XX w. w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej. Wniosek MWKZ w sprawie budynku w Warszawie, który został rozebrany ok. 1970 r., do lipca 2021 r. nie został rozpatrzony przez Ministra Kultury.

W zakresie monitorowania GEZ⁴³, MWKZ w 2017 r. i 2021 r. wystosował do gmin pisma przypominające o obowiązku prowadzenia GEZ, jako jednego z podstawowych narzędzi sprawowania prawnej ochrony konserwatorskiej.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Wydziału Strategii i Kontroli, na koniec 2020 r. spośród 312 gmin województwa, w których były zabytki, 246 posiadało GEZ, w trzech ewidencja była w trakcie sporządzania, a w 63 nie przystąpiono do jej założenia⁴⁴.

(akta kontroli tom I str. 158, 170-171, 194, 196, 390-396, 566-572)

2.3. W latach 2018-2021 r. (do maja) do MWKZ wpłynęło odpowiednio: 23,4 tys., 23,5 tys., 23,1 tys. i 11,8 tys. spraw określonych w ustawie o zabytkach oraz w przepisach odrębnych. W tym okresie rozpatrzono odpowiednio: 23,0 tys., 23,0 tys., 23,3 tys. i 11,2 tys. spraw. Nierozpatrzonych na koniec okresu pozostawało odpowiednio: 2,0 tys., 2,4 tys., 2,2 tys.

³⁶ Po trzy losowo wybrane karty ewidencyjne zabytków, włączone do ewidencji w latach 2018-2020. Do końca maja 2021 r. do ewidencji nie włączono kart.

³⁷ W 2020 r. po wejściu w życie 19 października 2019 r. rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. (Dz. U. poz. 1886).

³⁸ Dalej: GEZ.

³⁹ Dalej: BIP.

⁴⁰ Dane na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zakwalifikowanych jako obiekty szczególnie zagrożone, przekazanego do WUOZ przez NID pismem nr: NID-ERZ/4704/604/18/PP z 6 czerwca 2018 r.

⁴¹ Pisma nr: DR.3151.3.2018.ML z 17 września 2018 r. i WRD.5130.3.1.2021.AT z 13 maja 2021 r.

⁴² Nr DOZ-OAiK.650.1063.2018.MPU-6.

⁴³ Według ww. Raportu GUS, na dzień 30 czerwca 2019 r. spośród 314 gmin z terenu województwa mazowieckiego 258 posiadało GEZ, 42 było w trakcie sporządzania, a 14 nie przystąpiono do jej założenia.

⁴⁴ Spośród 63 gmin, które nie przystąpiły do założenia GEZ: siedem założyło karty adresowe dla zabytków, dwie przyjęły GEZ w ramach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, cztery uchwałyły GEZ w ramach gminnych programów opieki nad zabytkami. W tych przypadkach GEZ nie zostały przedstawione do zaopiniowania MWKZ.

i 2,7 tys. spraw⁴⁵. W WUOZ nie prowadzono statystyki spraw rozpoznanych z opóźnieniem. Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że ewentualne opóźnienia w rozpatrywaniu mogły wynikać z braków kadrowych WUOZ.

MWKZ w badanym okresie wydał łącznie 42,2 tys. decyzji/postanowień/ zaświadczeń, w tym w sprawach określonych w:

- ustawie o zabytkach, m.in. 388 decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków (w tym 262, tj. 67,5% z urzędu), 14 268 pozwoleń na prowadzenie prac lub badań przy zabytkach, badań archeologicznych lub na poszukiwanie ukrytych zabytków ruchomych, 8 202 zaleceń konserwatorskich, 520 uzgodnionych projektów lub zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- przepisach odrębnych, m.in. 5 333 uzgodnionych decyzji ustalających lokalizację inwestycji celu publicznego albo warunki zabudowy⁴⁶, 1 662 uzgodnionych pozwoleń na budowę⁴⁷, 2 957 pozwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków⁴⁸.

(akta kontroli tom I str. 115, 203, 547, 549)

Analiza 12⁴⁹ wybranych decyzji administracyjnych MWKZ, dotyczących pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym lub ruchomym wpisanym do rejestru zabytków, wykazała, m.in. że:

- rozpatrzone wnioski i wydane pozwolenia zawierały elementy określone w rozporządzeniu MKiDN z 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Liście Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków⁵⁰;
- w sześciu przypadkach pracownicy WUOZ dokonali oględzin lub kontroli stanu zabytku albo uczestniczyli w odbiorach inwestycji;
- w wymaganych pięciu przypadkach wyegzekwowano określone w decyzji ekspertyzy, badania lub dokumentację przebiegu prac i odkryć;
- trzy z 12 analizowanych spraw MWKZ rozpatrzył w terminie do jednego miesiąca, sześć w terminie do dwóch miesięcy i trzy w terminie powyżej dwóch miesięcy;
- w trzech przypadkach WUOZ nie poinformował stron o zmianie terminu rozpatrzenia sprawy.

(akta kontroli tom I str. 204-213, 547-551)

2.4. MWKZ, zgodnie z art. 91 ust. 4 pkt 7 ustawy o zabytkach oraz § 4 ust. 4 rozporządzenia Ministra Kultury z 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych⁵¹, opracował w 2010 r. *Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla województwa mazowieckiego*⁵². Plan został uzgodniony z Wojewodą Mazowieckim i Szefem Obrony Cywilnej Kraju.

Treść Planu była zgodna z *Instrukcją przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*, stanowiącą załącznik do ww. rozporządzenia. Potencjalne zagrożenia dla zabytków województwa, spowodowane siłami natury i rozwojem technologii, zidentyfikowano z uwzględnieniem specyfiki środowiska przyrodniczego i przemysłowego Mazowsza oraz znaczenia administracyjnego Warszawy⁵³. Proponowany sposób zabezpieczenia określono na podstawie położenia,

⁴⁵ W tym sprawy, które wszczęto jeszcze w poprzednich latach lub wpłynęły do WUOZ pod koniec danego roku i nie zostały zakończone oraz do których nie mają zastosowania przepisy Kpa.

⁴⁶ Art. 53 ust. 4 pkt 2 oraz art. 60 ust. 1 ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, ze zm.).

⁴⁷ Art. 39 ust. 3 ustawy z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.).

⁴⁸ Art. 83a ust. 1 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55, ze zm.).

⁴⁹ Dobór losowy: po trzy decyzje MWKZ, dotyczące zabytku nieruchomego lub ruchomego wydane w I półroczu każdego roku objętego kontrolą NIK.

⁵⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 81. Dalej: rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich.

⁵¹ Dz. U. Nr 212 poz. 2153. Dalej: rozporządzenie w sprawie ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych.

⁵² Dalej: Plan ochrony zabytków lub Plan.

⁵³ Część II. Charakterystyka zagrożeń województwa. Część III. Charakterystyka zasobów i rozmieszczenia zabytków oraz stopnia ich spodziewanego zagrożenia. Część IV. Wnioski z analizy rozmieszczenia i zagrożenia zabytków oraz sposoby ich ochrony w zależności od zagrożenia.

znaczenia, rodzaju i liczby zabytków nieruchomych oraz ruchomych, podlegających rozśrodkowaniu i ewakuacji⁵⁴. Do ujęcia w Planie typowano zabytki szczególnie cenne dla dziedzictwa narodowego, w tym: wpisane na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO, uznane za Pomnik Historii, podlegające ochronie na podstawie decyzji m.in. Ministra Kultury, Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i Wojewody Mazowieckiego, wchodzące w skład muzeów rejestrowych, narodowego zasobu bibliotecznego i narodowego zasobu archiwalnego i in.⁵⁵

(akta kontroli tom I str. 214-221, 226-227, 232-248)

W latach 2018-2019 Plan został zaktualizowany w terminie określonym w § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych. Wprowadzane zmiany dotyczyły m.in. zwiększenia liczby: zabytków nieruchomych podlegających zabezpieczeniu (ze 160 do 187), podmiotów przewidzianych do udzielenia pomocy zabytkom w razie zagrożenia (z 17 do 60) oraz jednostek chroniących zabytki ruchome na miejscu (z 77 na 87) i przewidujących rozśrodkowanie lub ewakuację zabytków ruchomych (z 18 na 22). Natomiast w latach 2020-2021 planu nie aktualizowano. Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że nie było takiej potrzeby, ponieważ WUOZ nie otrzymał żadnych nowych informacji uzasadniających aktualizację planu. W 2020 r. o braku zmian w planie MWKZ poinformował GKZ⁵⁶.

(akta kontroli tom I str. 216, 222- 226)

W okresie objętym kontrolą w ramach realizacji planu ochrony zabytków MWKZ:

- sprawdził stan zabezpieczenia systemu sygnalizacji pożaru i monitoringu w 10 obiektach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz obiektów uznanych za Pomniki Historii, znajdujących się w *Wykazie muzeów i zabytków budowlanych, w których wymagane jest stosowanie systemu sygnalizacji pożarowej*, wyznaczonych przez GKZ w uzgodnieniu z Mazowieckim Komendantem Wojewódzkim PSP;
- sporządził i przekazał Wojewodzie Mazowieckiemu listę 64 zabytkowych kościołów w celu podjęcia przez Mazowieckiego Komendanta Wojewódzkiego PSP kontroli w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego;
- skontrolował stan zabezpieczeń przeciwpożarowych 18 zabytkowych kościołów drewnianych wpisanych do rejestru zabytków;
- opracował i przekazał do MKiDN listę czterech obiektów ujętych na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i 24 obiektów uznanych za Pomniki Historii, które należy włączyć do ww. *Wykazu muzeów i zabytków budowlanych, w których wymagane jest stosowanie systemu sygnalizacji pożarowej*.

(akta kontroli tom I str. 227-228, 249-269)

W latach 2018-2021 (do maja) MWKZ uzgodnił, w trybie § 4 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych, plany ochrony zabytków przekazane przez 34 jednostki organizacyjne i siedem gmin⁵⁷.

W 2019 r. MWKZ wystąpił pisemnie do gmin, które, według informacji MWKZ, nie podjęły działań w celu opracowania gminnych planów, o ich opracowanie i uzgodnienie z MWKZ, tj. wypełnienie obowiązków określonych w § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych.

Na koniec 2020 r. plany ochrony zabytków do MWKZ przekazało: 198 (66,9%) z 296 jednostek organizacyjnych zobowiązanych do ich sporządzenia, wszystkie 42 powiaty i 268 (85,9%) z 312 gmin, w których były zabytki. Spośród pozostałych 44 gmin, siedem

⁵⁴ Część V. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie województwa mazowieckiego podlegających zabezpieczeniu w razie sytuacji kryzysowych lub na wypadek konfliktu zbrojnego. Część VI. Wykaz jednostek organizacyjnych chroniących zabytki ruchome na miejscu oraz wykaz jednostek organizacyjnych, które przewidują rozśrodkowanie lub ewakuację zabytków ruchomych. Część VII. Dane dotyczące rodzajów i liczby zabytków ruchomych podlegających rozśrodkowaniu i ewakuacji.

⁵⁵ Tj.: znajdujące się na liście muzeów i zabytków budowlanych, w których jest wymagana instalacja sygnalizacji alarmu pożaru z podłączeniem do monitoringu PSP, umieszczone w wykazie instytucji kultury na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji państwowych wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, niepodlegające przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego za względu na ogólnonarodowy charakter zadań (Dz. U. Nr 148 poz. 970), znajdujące się w instytucjach kultury o charakterze regionalnym, wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę, inne wpisane do rejestru zabytków, inwentarzy muzealnych, bibliotecznych i archiwalnych, określone przez MWKZ.

⁵⁶ Pismo nr. SOK.5122.1.1.2020 z 13.03.2020 r.

⁵⁷ MWKZ uzgodnił w latach 2018-2020 odpowiednio 17, 16 i jeden plan jednostek organizacyjnych oraz w latach 2018, 2020-2021 (I kw.) odpowiednio: trzy, trzy i jeden plan gminny.

podjęło działania w celu opracowania planów, a 37 nie prowadziło działań w tym zakresie. Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu poinformował, że w 2021 r. wznowione zostanie monitorowanie jednostek, które nie posiadają planów ochrony, a taki obowiązek na nich spoczywa.

(akta kontroli tom I str. 227-228, 270-280)

2.5. MWKZ, w ramach realizacji obowiązku określonego w art. 91 ust. 4 pkt 9 ustawy o zabytkach, tj. współpracy w sprawach ochrony zabytków z innymi organami i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego:

- 26 lipca 2018 r. zawarł porozumienie z Komendantem Stołecznym Policji w sprawie współdziałania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom oraz innym dobrom kultury;
- 30 listopada 2020 r. zawarł porozumienie z Prezydentem m.st. Warszawy w sprawie udostępnienia danych ewidencji gruntów i budynków m.st. Warszawy i zasad przetwarzania tych danych;
- w latach 2019-2020 zorganizował dla podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego konkursy na realizację działań w zakresie inwentaryzacji, porządkowania i popularyzacji wiedzy o zabytkach, w wyniku których w 2019 r. i 2020 r. dofinansowanie w formie dotacji otrzymało po sześć podmiotów⁵⁸.

(akta kontroli tom I str. 194-202, 397-406)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. MWKZ w niepełnym zakresie realizował obowiązki informowania o działaniach w sprawach wpisania obiektu do rejestru zabytków lub włączenia karty ewidencyjnej zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków, tj.:
 - a) w dwóch⁵⁹ na osiem zbadanych postępowań w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru MWKZ nie przekazał właściwemu staroście informacji o wszczęciu postępowania, a w czterech⁶⁰ - o zakończeniu tego postępowania, co było niezgodne z art. 9 ust. 3a ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że doszło do przeoczenia.

(akta kontroli tom I str. 535, 537, 540, 544)

- b) we wszystkich ośmiu zbadanych postępowaniach w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru MWKZ nie podał do publicznej wiadomości informacji o wszczęciu postępowania w swojej siedzibie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości, w której znajduje się zabytek, co było niezgodne z art. 9 ust. 3b ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że strony zawiadamiano bezpośrednio i pisemnie.

(akta kontroli tom I str. 535, 537, 540, 544)

- c) we wszystkich ośmiu zbadanych postępowaniach w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru nie wnioskował o ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku urzędowym informacji o wpisie, co było niezgodne z art. 9 ust. 6 ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że powodem były problemy z obsługą oprogramowania umożliwiającego przesyłanie plików w odpowiednim formacie.

(akta kontroli tom I str. 536, 538, 540, 544)

- d) nie przesłał do NID kopii jednej⁶¹ z 12 zbadanych decyzji w sprawie wpisania zabytku do rejestru, co było niezgodne z 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że było to przeoczenie.

(akta kontroli tom I str. 536, 538, 541, 545)

⁵⁸ W 2019 r.: dwie fundacje, dwa stowarzyszenia, jedno stowarzyszenie i jeden instytut. W 2020 r.: dwie fundacje, dwa stowarzyszenia, jedno stowarzyszenie i jedna parafia.

⁵⁹ Sprawy nr: WRD.5130.69.2019 i WRD.5130.1.56.2020.

⁶⁰ Sprawy nr: WRD.5130.1.65.2018, WRD.5130.69.2019, DR.5130.3.2019.TG, WRD.5140.1.71.2020.DOM i WRD.5130.1.56.2020.AT.

⁶¹ Decyzja nr 575, (DR.5130.3.2019.TG) z 4 listopada 2019 r.

- e) nie zamieścił na stronie internetowej BIP zawiadomień o zamiarze włączenia oraz informacji o włączeniu do wojewódzkiej ewidencji zabytków trzech zbadanych kart⁶² ewidencyjnych zabytku założonych w 2020 r., co było niezgodne z § 15 ust. 3⁶³ rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że wynikało to z problemów technicznych i obecnie zawiadomienia i informacje są umieszczane w BIP.

(akta kontroli tom I str. 178-179, 190-191)

2. W przypadku 12 zbadanych decyzji, wydanych przez MWKZ latach 2018-2021 (do maja) w sprawie wpisania zabytku do rejestru, nie sporządzono (siedem zabytków⁶⁴) lub nie zaktualizowano (pięć zabytków⁶⁵) karty ewidencyjnej zabytku, co było niezgodne z §§ 9, 13 i 14a rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że wynikało to z ograniczeń kadrowych, finansowych i limitów zamówień przetargowych. Poinformował, że tylko ok. 30% obiektów wpisanych do rejestru zabytków posiada karty ewidencyjne, ponieważ wpis do rejestru zabytków gwarantuje obiektom prawną ochronę konserwatorską, a karta ewidencyjna ma jedynie charakter informacyjny, zawiera dane fotograficzne i archiwalne.

(akta kontroli tom I str. 536, 538, 542, 546)

3. W sześciu⁶⁶ z 12 zbadanych spraw dotyczących wpisania zabytku do rejestru oraz w trzech⁶⁷ z 12 zbadanych spraw dotyczących wydania pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, WUOZ zakończył postępowania administracyjne w terminie dłuższym niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (od 63 do 493 dni), co było niezgodne z art. 35 § 1 i 3 Kpa.

(akta kontroli tom I str. 204-213, 541-545)

4. W ww. dziewięciu ww. sprawach WUOZ nie zawiadomił wnioskujących o niezalatwieniu sprawy w terminie (z podaniem przyczyn zwłoki, wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy oraz pouczeniem o prawie do wniesienia ponaglenia), co było niezgodne z art. 36 § 1 Kpa.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że przyczyną były problemy kadrowe, pandemia Covid-19 i złożoność postępowań, które wymagają przeprowadzenia oględzin obiektów, kwerend archiwalnych i uzyskania opinii specjalistycznych. Strony informowane są o przedłużeniu postępowania i przewidywanym terminie zakończenia podczas oględzin zabytku.

(akta kontroli tom I str. 204-213, 535-538, 541, 545, 547-551)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2019-2021 (I pół.) MWKZ w celu ochrony i opieki nad zabytkami m.in. prowadził rejestr i wojewódzką ewidencję zabytków, posiadał *Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*, wydawał decyzje o wpisie zabytku do rejestru i decyzje dotyczące pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, a także inne decyzje, postanowienia i zaświadczenia w sprawach określonych w ustawie o zabytkach oraz w przepisach odrębnych.

Problemy kadrowe spowodowały, że MWKZ nie przekazywał wszystkich informacji o działaniach w sprawie wpisania obiektu do rejestru zabytków do podmiotów określonych

⁶² Karty ewidencyjne zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru zabytków o nr. 2253 (domek dróżnika z 1880 r. w Legionowie), 2255 (dom mieszkalny z pocz. XX w. w Markach) i 2258 (folwark z XVII/XIX w. w Jablonnie).

⁶³ Po wejściu w życie 19 października 2019 r. rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. (Dz. U. poz. 1886).

⁶⁴ Sprawy o nr.: WD.5130.1.58.2018.KP, WRD.5130.1.64.2018, WRD.5131.1.15.2019.UD, DR.5130.3.2019.TG, WDR.5130.1.56.2019.KP, WRD.5140.2.8.2020.KLŻ, WDR.5130.1.56.2020.AT.

⁶⁵ Tj. trzy sprawy (nr.: WRD.5140.1.71.2020.DOM, WD.5140.2.4.2021.KLŻ i WD.5140.2.7.2021.KLŻ), w których karty były założone w latach 80-tych XX w., jedna (nr WRD.5130.69.2019) w 2005 r. i jedna (WRD.5130.1.65.2018) w 2018 r.

⁶⁶ Sprawy nr.: WD.5130.1.58.2018.KP – termin rozpatrywania 126 dni, WRD.5130.1.64.2018 – termin rozpatrywania 493 dni, WRD.5130.1.69.2019 – termin rozpatrywania 112 dni, WDR.5130.1.56.2019.KP – termin rozpatrywania 286 dni i WDR.5130.1.56.2020.AT. – termin rozpatrywania 78 dni.

⁶⁷ Pozwolenie nr.: W/674/2019 z 22.02.2019 r. po 63 dniach, WN.5142.140.2019.WER z 31.01.2020 r. po 81 dniach, SWR.5144.5.2020.MG z 06.05.2020 r. po 103 dniach.

w art. 9 ustawy o zabytkach i w rozporządzeniu w sprawie prowadzenia rejestru zabytków oraz nie dotrzymywał terminów załatwienia sprawy, określonych w art. 35 § 1 i 3 Kpa. MWKZ monitorował działania jst w zakresie ochrony zabytków. Wg stanu na koniec 2020 r. zaledwie 21,9% jst miało aktualne programy ochrony zabytków, a 86,8% plany ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych, w związku z czym kierowano do nich odpowiednie pisma informacyjne, przypominające o ciążyących na nich obowiązkach.

OBSZAR

3. Nadzór i kontrola nad realizacją zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

3.1. MWKZ opracowywał i przekazał do MKiDN roczne plany kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami⁶⁸ na lata 2018-2021. Do kontroli typowano głównie obiekty, przy których prowadzono roboty budowlane i prace konserwatorskie dofinansowane przez MWKZ. Kierowano się również terminem ostatniej kontroli, brakiem informacji o aktualnym stanie zachowania obiektu. 18 zaplanowanych kontroli dotyczyło zabezpieczeń zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych. Kontrole doraźne wynikały z nagłych zdarzeń, wniosków i skarg lub sprawdzenia realizacji zaleceń pokontrolnych⁶⁹.

(akta kontroli tom I str. 248-288, 350-364)

W latach 2018-2021 (do maja) MWKZ przeprowadził 999 kontroli, w tym 988 dotyczyło zabytków wpisanych do rejestru i 11 zabytków pozarejestrowych, znajdujących się w ewidencji zabytków⁷⁰. Średnio jedna kontrola przypadała na: 11,8 wydanych w tym okresie pozwoleń na prowadzenie prac przy zabytkach⁷¹, 38,6 zabytków wpisanych do rejestru i 133,4 ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków⁷². W tym w 2019 r. przeprowadzono 18 kontroli ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych. W ramach ww. postępowań kontrolnych MWKZ:

- pięć razy⁷³ wystąpił o pomoc Policji przy wykonywaniu czynności kontrolnych;
- wydał kontrolowanym 345 zaleceń⁷⁴ pokontrolnych usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości;
- trzy razy⁷⁵ zażądał przeprowadzenia postępowania wobec osób winnych dopuszczenia do powstania uchybień przy stosowaniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- skierował 26 zawiadomień⁷⁶ do Policji, prokuratury albo sądu o popełnieniu wykroczenia i naruszeniu przepisów art. 108-118 ustawy o zabytkach;
- nałożył 35 kar pieniężnych⁷⁷ na podstawie art. 107a-107e ustawy o zabytkach o łącznej wartości 1 925,5,0 tys. zł, z czego wyegzekwowano 61,0 tys. zł, a w stosunku do pozostałej kwoty toczą się postępowania odwoławcze lub egzekucyjne.

(akta kontroli tom I str. 113-116, 284-285, 350-364)

W latach 2018-2021 (I kw.) w WUOZ: w trybie art. 36 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o zabytkach, wydano 11 746 decyzji/pozwoleń⁷⁸ na prowadzenie prac, badań lub robót, do rejestru zabytków wpisano 1 507 zabytków⁷⁹, a do wojewódzkiej ewidencji zabytków włączono 2 651 zabytków⁸⁰.

⁶⁸ Zgodnie z art. 91 ust. 4 pkt 6 ustawy o zabytkach, w latach 2018-2021 (maj) MWKZ organizował i prowadził kontrole w trybie określonym w art. 38 ww. ustawy.

⁶⁹ Od 11 marca 2020 r. w WUOZ obowiązywał Regulamin kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w WUOZ wprowadzony zarządzeniem nr 2/2020 MWKZ z 11 marca 2020 r..

⁷⁰ W 2018 r. 130 kontroli, wszystkie dotyczyły zabytków wpisanych do rejestru, w 2019 r. 389 kontroli, w tym 388 dotyczyło zabytków wpisanych do rejestru, w 2020 r. 291 kontroli, w tym 286 dotyczyło zabytków wpisanych do rejestru, w 2021 r. (do końca maja) 189 kontroli, w tym 184 w zakresie zabytków wpisanych do rejestru.

⁷¹ W badanym okresie wydano 11 746 pozwoleń na prowadzenie prac lub badań przy zabytkach wg art. 36 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o zabytkach.

⁷² Według stanu na 31 marca 2021 r. do rejestru zabytków wpisanych było 38 593 obiekty, a w wojewódzkiej ewidencji zabytków ujęto 133 316 obiektów.

⁷³ Trzy razy w 2019 r. i dwa razy w 2021 r.

⁷⁴ Tj. 55 w 2018 r., 148 w 2019 r., 104 w 2020 r. i 38 w 2021 r. (do maja).

⁷⁵ Po jednym razie w latach 2019-2021 r.

⁷⁶ Cztery w 2018 r., jedno w 2019 r., 13 w 2020 r. i osiem w 2021 r. (do maja).

⁷⁷ W latach 2018-2021 (do maja) nałożono odpowiednio: dwie, 11, 10 i 12 kar na kwoty odpowiednio: 17,0 tys. zł, 307,5 tys. zł, 557,0 tys. zł i 1 044,0 tys. zł, z czego wyegzekwowano odpowiednio 15,0 tys. zł, 25,5 tys. zł, 5,5 tys. zł i 15,0 tys. zł.

⁷⁸ Tj. wydano odpowiednio: 2 722, 3 480, 3 965 i 1 579 decyzji.

⁷⁹ Tj. wpisano odpowiednio 587, 347, 257 i 316 zabytków.

⁸⁰ Tj. włączono odpowiednio 1 091, 508, 1 044 i 8 zabytków.

(akta kontroli tom I str. 11-112, 115)

Analiza dokumentacji 12 kontroli⁸¹, dotyczących zabytków wpisanych do rejestru, przeprowadzonych przez MWKZ w latach 2018-2021 (do maja), wykazała, że:

- a) kontrole prowadzili pracownicy WUOZ na podstawie upoważnienia i w obecności kontrolowanego;
- b) protokół kontroli sporządzono z uwzględnieniem danych, o których mowa w art. 39 ust. 1-4 ustawy o zabytkach;
- c) w wyniku 11 kontroli ustalono, że zabytek był w nieodpowiednim stanie zachowania, przy czym MWKZ:
 - w trzech postępowaniach wydał zalecenia pokontrolne usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości (dwie sprawy w terminie do 30 listopada 2018 r. i jedna w terminie do 1 stycznia 2022 r.), jednak nie monitorował realizacji zaleceń;
 - w dwóch postępowaniach wydał decyzje o wstrzymaniu robót budowlanych i nakładające obowiązek uzyskania pozwolenia MWKZ na prowadzenie robót w terminie odpowiednio do 22 lutego 2021 r. i 2 kwietnia 2021 r. (kontrolowani otrzymali wymagane pozwolenie);
 - w jednym postępowaniu wydał decyzję nakładającą obowiązek przywrócenia zabytku do poprzedniego stanu w terminie do 30 września 2020 r. (kontrolowany wykonał zalecenie);
 - w trzech wystawiono tytuły wykonawcze i toczy się postępowanie egzekucyjne;
 - w dwóch postępowaniach nie wydał zaleceń pokontrolnych ani decyzji, o których mowa w art. 43, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 49 ust. 1 lub art. 50 ust. 1 ustawy o zabytkach;
- d) kontrolowani nie złożyli zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli tom I str. 289-364, 552, 554)

3.2. W okresie objętym kontrolą MWKZ sprawował nadzór nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych, poprzez kontrole prowadzone w trybie art. 38 ustawy o zabytkach. W latach 2018-2021 (do maja) MWKZ wydał łącznie 131⁸² decyzji, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy o zabytkach (wstrzymanie prac, badań lub robót), art. 44 ust. 1 (wygaśnięcie decyzji wstrzymującej prace, badania lub roboty), art. 45 ust. 1 (nakazujące przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu lub uporządkowanie terenu), art. 46 ust. 1 (wstrzymanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nierejestrowym) lub art. 49 ust. 1 (nakazujące przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku)⁸³.

W jednym przypadku, gdy nie było możliwe usunięcie zagrożenia zniszczenia zabytku nieruchomego, MWKZ w 2020 r. wnioskował o jego wywłaszczenie w trybie art. 50 ust. 4 pkt 2 ustawy o zabytkach, przez Starostę Pułtuskiego na rzecz Skarbu Państwa lub Gminy Pułtusk, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

(akta kontroli tom I str. 116, 380-387, 573)

W latach 2018-2021 (do maja) MWKZ nie stosował wykonania zastępczego prac konserwatorskich przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w trybie art. 127 ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁸⁴ oraz nie wydawał decyzji:

- określających wysokość wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu wykonania zastępczego tych prac lub robót (art. 49 ust. 3 ustawy o zabytkach);

⁸¹ Po trzy sprawy z każdego roku objętego kontrolą NIK, w tym siedem spraw wybranych w sposób losowy i pięć, w związku ze złożonymi wnioskami lub skargami, w sposób celowy.

⁸² Tj. wydał odpowiednio 39, 30, 35 i 27 decyzji.

⁸³ W latach 2018-2021 (do maja) nie wydano decyzji, o których mowa w art. 50 ust. 1 ustawy o zabytkach oraz wydano decyzje, o których mowa: w art. 43 ust. 1 ustawy o zabytkach w liczbie odpowiednio: 11, 8, 14 i 14; art. 44 ust. 1 ustawy o zabytkach w liczbie odpowiednio: 10, 3, 13 i 9; w art. 45 ust. 1 ustawy o zabytkach w liczbie odpowiednio: 4, 7, 6 i 2; w art. 49 ust. 1 ustawy o zabytkach w liczbie odpowiednio: 12, 11, 2 i 2 oraz w latach 2018-2019 na podstawie art. 46 ust. 1 wydano odpowiednio dwie i jedną decyzję.

⁸⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, ze zm.

- przejęciu zabytku ruchomego na własność Skarbu Państwa (art. 50 ust. 4 pkt 1 ustawy o zabytkach).

MWKZ nie występował też do starosty z wnioskiem o wydanie decyzji o zabezpieczeniu zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia (art. 50 ust. 3 ustawy o zabytkach). Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że w powyższym okresie nie stwierdzono nieprawidłowości, wymagających zastosowania ww. przepisów.

(akta kontroli tom I str. 116, 365-367)

Analiza monitorowania prawidłowości wykonania 12 decyzji⁸⁵ wykazała, że po wydaniu przez MWKZ:

- ośmiu decyzji wstrzymujących roboty budowlane (art. 43 ust. 1 ustawy o zabytkach), w pięciu przypadkach bezpośrednio wdrożono procedurę przyznawania inwestorowi pozwolenia na prowadzenie wstrzymanych robót, w jednym potwierdzono wstrzymanie robót podczas kontroli obiektu, a w dwóch sprawach nie prowadzono monitoringu realizacji decyzji;
- czterech decyzji nakazujących przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu (art. 45 ust. 1 ustawy o zabytkach), w trzech sprawach dokonano oględzin stanu zabytku lub otrzymano od inwestora informacje potwierdzające przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu, a w jednej sprawie nie prowadzono monitoringu realizacji decyzji.

(akta kontroli tom I str. 365-379, 556-558)

3.3. W latach 2018-2021 (do maja) Minister Kultury⁸⁶ wydał siedem decyzji o skreśleniu zabytku z rejestrów prowadzonych przez MWKZ, w tym sześć dotyczących zabytków nieruchomych i jedną - ruchomych. Po otrzymaniu decyzji, MWKZ skreślił zabytek w księdze rejestru. Skreślenia nie wynikały z zaniechań MWKZ. W przypadku zabytków nieruchomych przyczyną było ustalenie przez MKiDN, że: dwa obiekty nie istniały w dacie wpisywania ich do rejestru, dwa uległy zniszczeniu w XX w.⁸⁷, jeden uległ spaleni w 2012 r., a jeden przekształceniu⁸⁸ w stopniu powodującym utratę wartości zabytkowych. W przypadku zabytku ruchomego przyczyną skreślenia było włączenie go do inwentarza muzeum.

Po otrzymaniu decyzji o skreśleniu z rejestru zabytku nieruchomego, MWKZ nie występował z wnioskiem o ogłoszenie skreślenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

(akta kontroli tom I str. 111-114, 388-395, 556-560)

W latach 2018-2021 (do maja) zasady współdziałania MWKZ z jst przy wykonywaniu nadzoru konserwatorskiego, w tym przekazywaniu informacji o podejrzeniu popełnienia czynów karalnych wobec zabytków⁸⁹, nie zostały określone w formie porozumień.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że obowiązek zawiadamiania organów ścigania o możliwości popełniania czynów określonych w ww. przepisach wynika z art. 304 Kpa. MWKZ, w celu zapobiegania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom zawarł porozumienie z Komendantem Stołecznym Policji, a w sprawie udostępnienia danych z ewidencji budynków - z Prezydentem m.st. Warszawy.

(akta kontroli tom I str. 199-202, 397-406)

3.4. W opisanych w pkt 1.1.3 niniejszego wystąpienia porozumieniach Wojewody Mazowieckiego z jst, zwartych w trybie art. 96 ust. 2 i 3 ustawy o zabytkach, dotyczących powierzenia im prowadzenia niektórych spraw z zakresu właściwości MWKZ, określono m.in. uprawnienia kontrolne i nadzorcze MWKZ, realizowane w imieniu Wojewody, w tym prawo do przeprowadzania kontroli planowych i doraźnych oraz otrzymywania półrocznych i rocznych sprawozdań z realizacji powierzonych zadań.

Wszystkie jst, z którymi zawarto porozumienia, złożyły MWKZ roczne sprawozdania z realizacji zadań za lata 2018-2020 r. Jedna jst w każdym roku składała sprawozdania półroczne, jedna tylko w 2020 r., a jedna nie złożyła żadnego sprawozdania.

⁸⁵ Wybrane losowo z każdego roku objętego kontrolą po trzy decyzje wydane przez MWKZ.

⁸⁶ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, od marca 2021 r. Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.

⁸⁷ Budynek lamusa, wchodzący w skład zespołu podworskiego w Makowie (powiat radomski) oraz budynek obory, wchodzący w skład zespołu dworskiego w miejscowości Żukowo-Warzonki uległy zniszczeniu w latach 80-90-tych XX w. w stopniu powodującym utratę ich wartości zabytkowej.

⁸⁸ Fragment parku podworskiego w Sokolówku uległ przekształceniom, pierwotny charakter założenia został zatarty i nie przedstawiał wartości zabytkowej i historycznej.

⁸⁹ O których mowa w art. 108, 110, 112-114, 117-118 ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że nie egzekwowano sprawozdań półrocznych, ponieważ nie były konieczne dla potrzeb sprawozdawczych MWKZ.

W badanym okresie MWKZ przeprowadził jedną kontrolę (w 2020 r.) zadań realizowanych w ramach porozumień. W sprawozdaniu za 2020 r., sporządzonym w trybie art. 52 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej⁹⁰, jako nieprawidłowy oceniono nadzór konserwatorski sprawowany przez miejskiego konserwatora zabytków⁹¹.

Kierownik Wydziału Obsługi Urzędu wyjaśnił, że nie przeprowadzono kontroli realizacji pozostałych porozumień, ponieważ nie było takiego uzasadnienia. Do WUOZ nie wpłynęły skargi lub informacje nt. działalności pozostałych miejskich konserwatorów zabytków. MWKZ sprawował monitoring na podstawie sprawozdań z ich działalności, wydawanych decyzji i postanowień oraz rozstrzygnięć Ministra Kultury wydanych do prowadzonych przez nich postępowań.

(akta kontroli tom I str. 407-422, 430-446, 457-459)

W lutym 2021 r. MWKZ wystąpił⁹² do Wojewody o rozwiązanie ww. porozumień, uzasadniając, że zależność miejskich konserwatorów zabytków od władz samorządowych może prowadzić do degradacji zabytków. MWKZ zadeklarował, że może podjąć się wykonywania powierzonych obowiązków, przy zwiększeniu w WUOZ liczby etatów, lokali i wyposażenia⁹³.

(akta kontroli tom I str. 446-456)

3.5. W okresie objętym kontrolą (do 28 lipca 2021 r.) w WUOZ nie funkcjonowały ustalone przez MWKZ wewnętrzne procedury rozpatrywania skarg i wniosków, a zasady postępowania w tym zakresie regulowały przepisy ogólne⁹⁴. W latach 2018-2021 (do kwietnia) w rejestrze skarg i wniosków⁹⁵ zarejestrowano 17 pozycji (tj. odpowiednio: pięć, trzy, trzy i sześć). Pisma te miały charakter interwencyjny i dotyczyły przede wszystkim niezadowolenia z rozstrzygnięć ustalonych decyzjami MWKZ, bezczynności wobec niszczenia zabytków lub przewlekłości prowadzonych postępowań.

(akta kontroli tom I str. 27, 35, 40-41, 47, 461-486)

Analiza ośmiu z ww. pism⁹⁶ wykazała, że:

- sześć wpłynęło do innych organów⁹⁷, w tym pięć, po udzieleniu przez MWKZ wyjaśnień, uznano za bezzasadne, a jedna jest w trakcie rozpatrywania;
- w przypadku dwóch spraw, które rozpatrywał MWKZ, o sposobie ich załatwienia zawiadomiono strony po 24-33 dniach.

Analiza czterech dodatkowych spraw, których nie ujęto w rejestrze skarg i wniosków, a dotyczących niezadowolenia stron z realizacji przez MWKZ zadań z zakresu ochrony zabytków wykazała, że:

- jedna⁹⁸ wpłynęła do Ministra Kultury, który nie uwzględnił wyjaśnień MWKZ, przychylił się do argumentacji skarżącego i stwierdził m.in. przewlekłość postępowania MWKZ;
- jedna⁹⁹ sprawa dotyczyła zasygnalizowania podejmowania działań niezgodnych z przepisami ustawy o zabytkach przez osoby trzecie,
- w odniesieniu do dwóch spraw, które wpłynęły bezpośrednio do MWKZ, w jednym przypadku¹⁰⁰ strony nie zawiadomiono o sposobie jej załatwienia, a w jednym¹⁰¹

⁹⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

⁹¹ Sprawozdanie nr WSK.5180.358.2020.TW MWKZ z 23 listopada 2020 r. z kontroli realizacji przez Prezydenta Miasta Płocka – Miejskiego Konserwatora Zabytków zadań powierzonych do prowadzenia na podstawie porozumienia w sprawie powierzenia Gminie Płock niektórych spraw z zakresu właściwości MWKZ.

⁹² Pisma WOU-SO.020.1.2021 z 01.02.2021 r., WOU-SO.020.3.2021 z 05.02.2021 r. i WSK.5180.358.2020.TW z 05.02.2021 r.

⁹³ Pismem nr WOU.021.2.2021 z 20 kwietnia 2021 r. MWKZ na prośbę MUW oszacował i przedstawił Wydziałowi Finansów i Budżetu MUW koszty przejęcia zadań powierzonych wszystkim porozumieniami.

⁹⁴ Kpa, ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r., poz. 870), rozporządzenie Rady Ministrów z 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz. U. Nr 5, poz. 46).

⁹⁵ Prowadzonego na podstawie § 34 regulaminu organizacyjnego WUOZ z 30 października 2017 r., a następnie § 23 pkt 28 regulaminu organizacyjnego WUOZ z 29 października 2019 r. i według wzoru ustalonego zarządzeniem nr 49/11 MWKZ z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie elektronicznego prowadzenia rejestru skarg i wniosków.

⁹⁶ W tym siedem spraw wybranych losowo z ww. rejestru i jedna dobrana celowo na podstawie informacji NIK.

⁹⁷ Do Wojewody Mazowieckiego, MKiDN i Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

⁹⁸ Tj. skarga właścicieli zabytkowego budynku z 7 grudnia 2020 r. do MKiDN na MWKZ dotycząca m.in. niezakończonych spraw administracyjnych w terminie, bezczynności i przewlekłości działań MWKZ.

⁹⁹ Wniosek organizacji pozarządowej z 26 stycznia 2021 r. i 25 marca 2021 r. (przekazany za pośrednictwem poczty elektronicznej) o pilne działania w sprawie dewastacji nagrobków na Cmentarzu Prawosławnym w Warszawie w wyniku prowadzonych robót budowlanych.

zawiadomienie skierowano dopiero po 193 dniach, jednak bez zamieszczenia informacji o przyczynach zwłoki i bez wskazania przewidywanego terminu ich załatwienia.

(akta kontroli tom I str. 473-480, 483-531)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. MWKZ podejmował nierzetelne działania w celu usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, tj.:

a) w dwóch¹⁰² na 12 zbadanych postępowań kontrolnych, nie wydał kontrolowanemu zaleceń pokontrolnych usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości ani decyzji, o których mowa w art. 43, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 49 ust. 1 lub art. 50 ust. 1 ustawy o zabytkach, mimo ustalenia, że zabytek jest w nieodpowiednim stanie zachowania, co było niezgodne z art. 40 ust. 1 i 2 ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli¹⁰³ wyjaśnił, że kontrola została rozłożona na kilka etapów ze względu na liczbę obiektów w zbiorze zabytków ruchomych.

(akta kontroli tom I str. 289-331, 306-325, 552-555)

b) do lipca 2021 r. MWKZ nie zakończył, rozłożonej na etapy, kontroli¹⁰⁴ kolekcji pojazdów militarnych ze zbioru Muzeum Zabytków Techniki Wojskowej, mimo stwierdzenia nieprawidłowości w trakcie kontroli przeprowadzonych 19 czerwca 2019 r. i 5 lutego 2020 r.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że powodem była duża liczba obiektów w zbiorze, skomplikowany charakter sprawy i pandemia Covid-19, a MWKZ zobligowany jest do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego.

(akta kontroli tom I str. 289-299, 306-325, 487-494, 553, 555)

Zdaniem NIK, każde ustalenie kontroli, że zabytek jest w nieodpowiednim stanie zachowania, powinno skutkować niezwłocznym wydaniem przez MWKZ zaleceń lub ww. decyzji, aby nie dopuścić do jego dalszego niszczenia. Brak ostatecznych działań MWKZ w sprawie zabytku ruchomego przez okres dwóch lat, jest działaniem nierzetelnym i może skutkować degradacją, zaginięciem lub nielegalnym wywozem zabytku za granicę. Ponadto wydanie zaleceń lub decyzji pozwala na egzekwowanie obowiązków nałożonych na kontrolowanego.

2. MWKZ nie monitorował sposobu wykonania:

– dwóch¹⁰⁵ z trzech zbadanych zaleceń pokontrolnych, mimo że na kontrolowanego nałożono obowiązek usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w terminie do 30 listopada 2018 r.,

– trzech z 12 zbadanych decyzji, w tym: dwóch¹⁰⁶, którymi MWKZ 15 listopada 2018 r. i 16 lutego 2021 r. wstrzymał roboty budowlane z rygorem natychmiastowej wykonalności oraz jednej¹⁰⁷ nakazującej przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu w terminie do 30 listopada 2019 r.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że przyczyną była zbyt mała liczba pracowników WUOZ w stosunku do liczby jego zadań. Ponadto obowiązek sprawdzenia, czy prace zostały wstrzymane nie jest przewidziany w ustawie o zabytkach, a przepisy nie uwzględniają konsekwencji w przypadku prowadzenia robót budowlanych po ich wstrzymaniu.

(akta kontroli tom I str. 289-299, 337-340, 348-349, 368-379, 553-557)

¹⁰⁰ Tj. skarga właścicieli zabytkowego budynku z 31 października 2020 r. na bezprawne wszczęcie z urzędu przez MWKZ postępowania w sprawie wpisania budynku do rejestru zabytków i na opieszałość działań MWKZ.

¹⁰¹ Tj. skarga nr FT/2/2018 organizacji pozarządowej z 4 września 2018 r. i 9 lutego 2019 r. (przekazana za pośrednictwem poczty elektronicznej) na brak działań MWKZ od 24 marca 2017 r. w sprawie kontroli stanu zachowania i dokumentacji transportera nr burtowy "411" wydobytego 30 sierpnia 1996 r. z Pilicy koło Wyśmierzyc.

¹⁰² Dotyczy kontroli przeprowadzonych w dniach: 19 czerwca 2019 r. i 5 lutego 2020 r. - sprawa nr WRW.5180.5.2019.

¹⁰³ Na podstawie upoważnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr WOU.1610.1.2021 z 10 czerwca 2021 r. do zastępowania MWKZ podstępowni kontrolnym P/21/023 System ochrony zabytków w Polsce.

¹⁰⁴ Tj. sprawa nr WRW.5180.5.2019. Pisma w sprawie wpłynęły do WUOZ od Fundacji [REDAKTED]

¹⁰⁵ Dotyczy kontroli przeprowadzonych: 8 marca 2018 r. - sprawa nr WSK.5180.144.2018 i 14 marca 2018 r. - sprawa nr WSK.5180.204.2018.

¹⁰⁶ Tj. decyzje nr: W/3487/2018 MWKZ z 15 listopada 2018 r. i WSK.5180.400.2020.EC z 16 lutego 2021 r.

¹⁰⁷ Tj. decyzja WSK.5180.138.2019 AS MWKZ z 18 lipca 2019 r.

Zdaniem NIK, nieegzekwowanie od kontrolowanych wykonania zaleceń pokontrolnych i niemonitorowanie prawidłowości wykonania decyzji wstrzymujących lub nakazujących prace, może prowadzić do dalszego niszczenia zabytku. Zgodnie z art. 91 ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy o zabytkach, obowiązkiem MWKZ jest, nie tylko wydawanie decyzji, lecz również sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych prac, robót i innych działań przy zabytkach.

3. MWKZ, po otrzymaniu w latach 2018-2021 (do maja) od Ministra Kultury sześciu decyzji¹⁰⁸ o skreśleniu zabytków nieruchomości z rejestru, nie występował o ogłoszenie tych skreśleń w wojewódzkim dzienniku urzędowym, co było niezgodne z art. 14 ust. 1 i 3 ustawy o zabytkach.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że ogłoszenie zostanie opublikowane w najbliższych dniach.

(akta kontroli tom I str. 388-389, 556, 560)

4. W okresie od 29 października 2019 r. do 28 lipca 2021 r. w WUOZ funkcjonowały ustalone przez MWKZ wewnętrzne procedury regulujące szczegółowy tryb przyjmowania, rozpatrywania załatwiania skarg, wniosków i petycji, co było niezgodne z § 13 regulaminu WUOZ, obowiązującego od 29 października 2019 r.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że MWKZ bazował na przepisach ogólnych, a w 2021 r. opracowany projekt regulaminu był skierowany do konsultacji.

Regulamin przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków w WUOZ ustalono dopiero podczas niniejszej kontroli i został on przyjęty zarządzeniem nr 2/2021 MWKZ z 28 lipca 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 40, 388-389, 461-465, 562, 564, tom II str. 112-120)

5. W rejestrze skarg i wniosków WUOZ nie wykazano trzech¹⁰⁹ z 12 objętych badaniem wystąpień stron niezadowolonych z działań MWKZ, co było niezgodne z art. 254 Kpa, zarządzeniem nr 49/11 MWKZ w sprawie elektronicznego prowadzenia rejestru skarg i wniosków, § 34 regulaminu organizacyjnego WUOZ z 30 października 2017 r. i § 23 pkt 28 regulaminu organizacyjnego WUOZ z 29 października 2019 r.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że w dwóch przypadkach pisma stron trafiły bezpośrednio do wydziału merytorycznego rozpatrującego sprawę, z pominięciem wydziału prowadzącego rejestr skarg i wniosków. W jednym przypadku, jako że strona wystąpiła również do MKiDN, uznano że to Ministerstwo jest właściwe do jej rozpatrzenia.

(akta kontroli tom I str. 35, 47, 471-487, 561-563)

6. Spośród 12 objętych badaniem wystąpień stron niezadowolonych z działań MWKZ, w jednym przypadku¹¹⁰ MWKZ nie udzielił stronie żadnej odpowiedzi, a w jednym¹¹¹, dopiero po 193 dniach co było niezgodne z art. 237 § 1 i 3 i art. 244 § 1 i 2 Kpa. Ponadto w tych sprawach MWKZ nie zawiadomił stron o przyczynach zwłoki lub czynnościach podjętych w celu rozpatrzenia spraw i nie wskazał przewidywanego terminu ich załatwienia, co było niezgodne z art. 36 § 1 i art. 245 Kpa.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że w pierwszym przypadku MWKZ rozpatrzył treść pisma i wydał decyzję umarzającą postępowanie zgodną z postulatami strony, w drugim przypadku fundacja wnioskująca o ochronę zabytku, nie była stroną postępowania.

(akta kontroli tom I str. 483-486, 489-491, 495-501, 526-530, 561-564)

NIK zauważa, że wymienioną decyzję umarzającą postępowanie¹¹² MWKZ wydał 19 marca 2021 r., tj. po 133 dniach od daty wpływu skargi (6 listopada 2020 r.) i w tym okresie nie informował strony o podjętych działaniach. Natomiast zgodnie z art. 245 Kpa, w razie niemożności załatwienia wniosku w ciągu miesiąca, organ obowiązany jest

¹⁰⁸ Tj. decyzje nr: DOZ-OAiK.650.988.2017.AJ z 13 lutego 2018 r., DOZ-OAiK.650.1063.2017.MPU-6 z 29 maja 2019 r., DOZ-OAiK.650.1156.2018.UB z 2 kwietnia 2020 r., DOZ-OAiK.650.776.2019.KPA-4 z 14 kwietnia 2020 r., DOZ-OAiK.650.432.2020.ML.4 z 25 lutego 2021 r. i DOZ-OAiK.650.1133.2020.UB z 23 kwietnia 2021 r.

¹⁰⁹ Tj. 1) skarga organizacji pozarządowej z 4 września 2018 r., 2) skarga właścicieli zabytkowego budynku z 31 października 2020 r., 3) skarga właścicieli zabytkowego budynku z 7 grudnia 2020 r.

¹¹⁰ Tj. skarga właścicieli zabytkowego budynku z 31 października 2020 r.

¹¹¹ Tj. skarga organizacji pozarządowej z 4 września 2019 r.

¹¹² Decyzja Nr 37/2021 (WRD.5140.1.10.2020) MWKZ z 19 marca 2021 r. o umorzeniu postępowania administracyjnego prowadzonego z urzędu w sprawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości zabytkowego budynku.

w tym terminie zawiadomić każdego wnioskodawcę o czynnościach podjętych w celu rozpatrzenia wniosku oraz o przewidywanym terminie jego załatwienia.

OCENA CZĄSTKOWA

MWKZ zapewniał kontrolę nad realizacją zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, w tym rzetelnie organizował, prowadził i dokumentował kontrole. Jednak mimo nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku przeprowadzonych kontroli, MWKZ nie zawsze wydawał kontrolowanemu zalecenia pokontrolne lub decyzje wstrzymujące i nakazujące prace przy zabytkach oraz nie monitorował realizacji wszystkich wydanych zaleceń pokontrolnych i decyzji. Brak monitoringu mógł spowodować, że zagrożenie zniszczenia (dewastacji i degradacji) lub niewłaściwego korzystania z zabytku nie zostało wyeliminowane i w rezultacie utratę wartości zabytkowej obiektu.

MWKZ rozpatrywał skargi i wnioski wpływające od obywateli i organizacji pozarządowych z naruszeniem terminów i zasad zawiadamiania stron, określonych w Kpa, do czego mógł przyczynić się brak szczegółowych wewnętrznych procedur w tym zakresie, których opracowanie przewidywał regulamin WUOZ z 2019 r.

OBSZAR

4. Wydatkowanie środków finansowych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami

4.1. Na lata 2018-2021 (I kw.) Wojewoda przyznał MWKZ na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami¹¹³ odpowiednio kwoty: 21 517,2 tys. zł, 18 550,0 tys. zł, 18 920,0 tys. zł, 18 950 tys. zł, z czego wykorzystano odpowiednio: 19 961,6 tys. zł (92,8%), 18 550,0 tys. zł (100%), 18 805,0 tys. zł (99,4%), 34,3 tys. zł (0,2%)¹¹⁴.

(akta kontroli tom I str. 107, 119-125, tom II str. 1)

4.2. MWKZ szacował środki finansowe oraz opracowywał projekty planów wydatków na lata 2018-2021 na sfinansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na podstawie liczby i wartości wniosków o dofinansowanie, złożonych w latach poprzednich. Według wyjaśnień Głównej Księgowej WUOZ, wiarygodne szacowanie potrzeb na środki dotacji umożliwi przesunięcie w 2021 r. terminu składania wniosków o dotacje z 28 lutego roku, w którym dofinansowanie miało być udzielone¹¹⁵ na 30 listopada roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji¹¹⁶.

(akta kontroli tom I str. 59, 64, tom II str. 2-11)

MWKZ w trybie art. 91 ust. 4 pkt 2 ustawy o zabytkach, sporządził coroczne plany:

- finansowe wydatków w rozdziale 92120 - *Ochrona zabytków i opieki nad zabytkami*, w podziale na poszczególne paragrafy klasyfikacji budżetowej,
- rozdysponowania przyznanych środków budżetowych w podziale na dotacje na: prace przy obiektach zabytkowych, w tym dla organizacji pożytku publicznego, które zdecydował się wesprzeć oraz ekspertyzy i opracowania.

(akta kontroli tom I str. 457-460, tom II str. 61-63)

W okresie objętym kontrolą MWKZ dwukrotnie wystąpił do Wojewody o zwiększenie środków finansowych (w 2018 r.) na dotacje dla dwóch konkretnych podmiotów, na co uzyskał zgodę. Plan finansowy WUOZ zwiększono łącznie o 1 187,2 tys. zł¹¹⁷.

(akta kontroli tom II str. 42-60)

MWKZ, zgodnie z art. 82 ust. 3 ustawy o zabytkach, sporządził roczne wykazy dotacji udzielonych w latach 2018-2020 i przekazał je MKiDN. MWKZ o udzielonych dotacjach

¹¹³ Rozdział 92120 – Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

¹¹⁴ Dane do końca I kw. 2021 r.

¹¹⁵ Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 lit. b rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (w wersji obowiązującej do 21 kwietnia 2021 r.) Dz. U. poz. 1674, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie.

¹¹⁶ Rozporządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. poz. 731).

¹¹⁷ Decyzja nr 88/2018 Wojewody Mazowieckiego z 27 kwietnia 2018 r.: 900,0 tys. zł dla m. Siedlce na realizację zadania pn. *Dofinansowanie odrestaurowania zabytkowego budynku Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Hetmana Żółkiewskiego w Siedlcach*. Decyzja nr 81/2018 Wojewody Mazowieckiego z 24 kwietnia 2018 r.: 287,2 tys. zł dla Zgromadzenia Sióstr Niepokalanego Poczęcia NMP na realizację zadania pn. *Remont XVIII-wiecznego Zespołu Pałacowego książąt Lubomirskich w Szymanowie*.

informowało MKiDN i Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Ponadto wykaz innych organów, u których wnioskodawca ubiega się o przyznanie dotacji, był obowiązkowym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie.

Kierownik Wydziału Strategii i Kontroli wyjaśnił, że w celu realizacji obowiązku informowania o przyznanych dotacjach pozostałym organom uprawnionym do ich udzielania, MWKZ publikował wykazy dotacji na stronach internetowych BIP i Urzędu oraz odpowiadał na indywidualne zapytania jst.

(akta kontroli tom II str. 64-93)

W latach 2018-2021 (do 31 maja) do MWKZ wpłynęło odpowiednio: 235, 367, 349 i 329 wniosków o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, na kwoty odpowiednio 37 963,0 tys. zł, 90 348,2 tys. zł, 56 912,4 tys. zł i 52 404,0 tys. zł. MWKZ ocenił pozytywnie pod względem formalnym odpowiednio: 128 (54,5%), 265 (72,2%), 287 (82,2%) i 303 (92,1%) wniosków na kwoty 34 734,6 tys. zł (91,5%), 62 155,0 tys. zł (68,8%), 43 793,4 tys. zł (76,9%) i 47 245,9 tys. zł (90,2%). Ostatecznie przyjęto do realizacji odpowiednio: 128 (tj. 54,5% liczby wniosków złożonych)¹¹⁸, 144 (39,2%), 190 (54,4%) i 207 (62,9%) wniosków na kwoty odpowiednio: 34 734,6 tys. zł (91,5%), 25 616,9 tys. zł (28,4%), 22 101,5 tys. zł (38,8%) i 25 574,9 tys. zł (48,8%).

Na tej podstawie w latach 2018-2020 MWKZ ze środków budżetowych sfinansował odpowiednio 128¹¹⁹, 140 i 190 zadań na kwoty odpowiednio 18 897,4 tys. zł, 17 549,1 tys. zł i 17 407,7 tys. zł, w tym: w formie dotacji odpowiednio 96, 115 i 164 zadania, na kwoty 15 268,1 tys. zł, 16 323,3 tys. zł i 14 907,7 tys. zł oraz w formie refundacji odpowiednio 32, 25 i 26 zadań na kwoty 3 629,3 tys. zł, 1 225,8 tys. zł i 2 500,0 tys. zł¹²⁰.

(akta kontroli tom II str. 64-81)

W zarządzeniach w sprawie wzoru umowy o udzielenie dotacji celowej, MWKZ ustalił możliwość przekazania beneficjentowi dotacji w dwóch częściach, przy czym druga część miała mieć wysokość do 30% kwoty umownej i być ustalona w zależności od oceny złożonego przez beneficjenta sprawozdania, rozliczeń i dokumentacji powykonawczej.

Badanie dokumentacji dziewięciu¹²¹ dotacji celowych udzielonych w latach 2018-2020 na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, wykazało, że w procesie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie, zawarcia i aneksowania umów o dofinansowanie oraz rozliczenia zadań, WUOZ przestrzegał przepisów rozdziału 7. ustawy o zabytkach, rozporządzenia w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie, wewnętrznych uregulowań MWKZ¹²² i zawartych umów. Podczas weryfikacji rozliczeń i sprawozdań z realizacji dotowanych zadań w żadnej z badanych spraw WUOZ nie stwierdził wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości. W umowach z beneficjentami MWKZ zagwarantował sobie prawo kontroli wykorzystania przyznanego dofinansowania przez okres 5 lat, jednak w badanych przypadkach do końca I półrocza 2021 r., z powodu ograniczeń kadrowych, nie skorzystał z tego prawa.

(akta kontroli tom II str. 82-104)

¹¹⁸ 100% wniosków ocenionych pozytywnie pod względem formalnym.

¹¹⁹ Liczba zawartych umów.

¹²⁰ W 2021 r. do czasu zakończenia kontroli NIK trwał proces zawierania umów.

¹²¹ Po trzy zadania z lat 2018-2020 dofinansowane w najwyższych kwotach, w tym dwa w formie dotacji i jedno w formie refundacji. W 2021 r. do czasu zakończenia kontroli NIK trwał proces zawierania umów.

¹²² 1) Zarządzenie nr 3 MWKZ z 23 stycznia 2018 r. w sprawie wprowadzenia *Regulaminu przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji MWKZ*; 2) Zarządzenie nr 2/2019 MWKZ z 16 stycznia 2019 r. w sprawie wprowadzenia *Regulaminu naboru wniosków oraz przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji MWKZ*; 3) Zarządzenie nr 10/2019 MWKZ z 18 czerwca 2019 r. w sprawie wzoru umowy o udzielenie dotacji celowej; 4) Zarządzenie nr 18/2019 MWKZ z 26 września 2019 r. w sprawie wzoru umowy o udzielenie dotacji celowej; 5) Zarządzenie nr 1/2020 MWKZ z 21 stycznia 2020 r. w sprawie prowadzenia *Regulaminu naboru wniosków oraz przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji MWKZ*; 6) Zarządzenie nr 7/2020 MWKZ z 15 czerwca 2020 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy o udzielenie dotacji celowej; 7) Zarządzenie nr 2/2021 MWKZ z 29 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia *Regulaminu naboru wniosków oraz przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji MWKZ*.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

MWKZ podejmował działania w celu zapewnienia i wydatkowania środków finansowych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami, jednak z powodu braku środków finansowych w latach 2019-2021 do realizacji nie przyjęto odpowiednio 109, 103 i 96 wniosków ocenionych pozytywnie pod względem formalnym. Objęte badaniem wnioski o dofinansowanie procedowano, a umowy w sprawie przyznania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku rozliczano zgodnie z przepisami prawa i uregulowaniami wewnętrznymi Urzędu.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań mających na celu informowanie wszystkich właściwych podmiotów o działaniach MWKZ w sprawach wpisania lub skreślenia obiektu z rejestru zabytków oraz o włączeniu do wojewódzkiej ewidencji zabytków, zgodnie z przepisami art. 9 i 14 ustawy o zabytkach oraz rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków;
2. Sporządzenie kart ewidencyjnych dla zabytków wpisanych do rejestru, zgodnie z § 9, 13 i 14a rozporządzenia w sprawie prowadzenia rejestru zabytków;
3. Dochowywanie, określonych w Kpa, zasad i terminów zawiadamiania stron postępowania w postępowaniach w sprawie wpisania zabytku do rejestru i wydawania pozwoleń na prowadzenie prac przy zabytku wpisanym do rejestru, a także przy rozpatrywaniu skarg i wniosków;
4. Wydawanie kontrolowanemu zaleceń pokontrolnych usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub decyzji, o których mowa w art. 43, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 49 ust. 1 lub art. 50 ust. 1 ustawy o zabytkach, po stwierdzeniu nieprawidłowości w trakcie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków;
5. Sprawowanie rzetelnego nadzoru i monitoringu nad sposobem wykonania przez kontrolowanych zaleceń pokontrolnych i decyzji wstrzymujących lub nakazujących prace przy zabytku.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 30 lipca 2021 r.

Kontroler

Lidia Łucka

główny specjalista kontroli państwowej

/.../

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Dyrektor

/.../

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Michał Musioł p.o. Wicedyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Warszawie

Dyrektor

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
.....w Warszawie.....

z up.

Michał Musioł
p.o. Wicedyrektora

